

**Modalność deontyczna w języku prawnym
na przykładzie polskiego i hiszpańskiego
kodeksu cywilnego**

Joanna Nowak-Michalska

**Modalność deontyczna w języku
prawnym na przykładzie
polskiego i hiszpańskiego
kodeksu cywilnego**

Poznań 2012

Recenzenci naukowci:
prof. dr hab. Krzysztof Bogacki
prof. dr hab. Feliks Zedler

Projekt okładki: Wydawnictwo Rys

Copyright by:
Joanna Nowak-Michalska and Wydawnictwo Rys

Publikacja sfinansowana przez
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydanie I, Poznań 2012

ISBN 978-83-63664-02-2

Wydanie:

Wydawnictwo Rys
ul. Różana 9/10
61-577 Poznań
tel./fax 048 61 833 16 03
kom. 0600 44 55 80
e-mail: rysstudio@o2.pl
www.wydawnictworys.com

Spis treści

Wprowadzenie	9
Metoda	11
Konwencje tłumaczenia z języka hiszpańskiego na język polski	13
Wykaz skrótów	14
1. Język prawny w polskim i hiszpańskim kodeksie cywilnym.....	15
1.1. Polski język prawa jako przedmiot badań.....	15
1.2. Hiszpański język prawa jako przedmiot badań.....	20
1.3. Obowiązujące regulacje prawne dotyczące zasad redagowania tekstu prawnego w Polsce i w Hiszpanii	23
1.3.1. Regulacje dotyczące języka polskiego.....	23
1.3.2. Regulacje dotyczące języka hiszpańskiego	26
1.4. Uwagi ogólne o polskim i hiszpańskim kodeksie cywilnym.....	28
1.5. Wybrane cechy języka prawnego w polskim i hiszpańskim kodeksie cywilnym	31
1.5.1. Cechy leksykalne	32
1.5.1.1. Słownictwo specjalistyczne.....	32
1.5.1.2. Polisemia i synonimia	33
1.5.1.3. Definicje	34
1.5.1.4. Zwroty niedookreślone znaczeniowo	35
1.5.1.5. Frazeologia.....	35
1.5.2. Cechy składniowo-morfologiczne.....	36
2. Pojęcia prawoznawcze związane z modalnością deontyczną.....	41
2.1. Norma i norma prawna	41
2.1.1. Rodzaje norm prawnych.....	46
2.2. Sytuacje wyznaczane przez normy prawne.....	48
2.2.1. Obowiązek	48
2.2.1.1. Nakaz.....	48
2.2.1.2. Zakaz	49
2.2.2. Dozwolenie i uprawnienie	49
2.3. Formułowanie wypowiedzi normatywnych w ujęciu prawoznawców: kilka uwag.....	52
3. Modalność.....	59
3.1. Pojęcie modalności w językoznawstwie.....	59
3.2. Modalność deontyczna: ujęcie językoznawcze.....	64

3.3. Modalność deontyczna i logika prawnicza.....	73
3.4. Modalność deontyczna w językoznawstwie i logice prawniczej: kilka uwag	78
3.5. Językoznawcze opisy modalności deontycznej w języku polskim i hiszpańskim.....	80
3.5.1. Język ogólny	80
3.5.2. Język prawny.....	81
4. Zdanie przenoszące znaczenie deontyczne jako obiekt opisu	83
4.1. Zdanie: uwagi wstępne	83
4.2. Znaczenia deontyczne	86
4.3. Wyraz oznaczający czynność deontyczną	93
4.4. Kategorie semantyczne w zdaniu przenoszącym znaczenie deontyczne	96
4.5. Statyczne i dynamiczne ujęcie modalności deontycznej.....	98
4.6. Czas przeszły w zdaniach przenoszących znaczenia deontyczne	101
4.7. Problem odróżnienia modalności deontycznej od asertorycznej.....	101
4.8. Czasowniki niewolicjonalne	103
4.9. Zdania z partykułami typu <i>tylko</i> i <i>sólo</i>	107
5. Propozycja wymiarów służących do opisu zdań przenoszących znaczenia deontyczne	113
5.1. Prezentacja wymiarów	113
5.1.1. Wymiar 1. Typ znaczenia deontycznego.....	116
5.1.2. Wymiar 2. Kategoria semantyczna podmiotu	119
5.1.2.1. Trzy konstrukcje hiszpańskie z zaimkiem <i>se</i>	120
5.1.3. Wymiar 3. Sposób signifikacji modalności	133
5.1.3.1. Kontekst.....	143
5.1.3.2. Czasownik właściwy.....	150
5.1.3.3. Czasownik niewłaściwy	163
5.1.3.4. Przymiotnik.....	164
5.1.3.5. Rzeczownik.....	169
5.1.3.6. Syntagma czasownikowo-czasownikowa.....	169
5.1.3.7. Syntagma czasownikowo-rzeczownikowa	170
5.1.3.8. Syntagma rzeczownikowo-czasownikowa	177
5.1.3.9. Syntagma rzeczownikowo-przymiotnikowa.....	178
5.1.3.10. Syntagma ponaddwuskładnikowa.....	179
5.1.3.11. Nieokreśloność.....	179

5.1.4. Wymiar 4. Czas orzeczenia	180
5.1.5. Wymiar 5. Sposób wyrażenia czynności deontycznej...	188
5.1.6. Wymiar 6. Kategoria syntaktyczna wyrazu oznaczającego czynność deontyczną.....	195
5.1.7. Wymiar 7. Kategoria partyratywna wyrazu oznaczającego agensa	199
5.1.8. Wymiar 8. Kategoria syntaktyczna wyrazu oznaczającego agensa	204
5.2. Charakterystyka zdań przenoszących znaczenia deontyczne względem wymiarów	207
6. Jednostki nieuwzględnione w opisie za pomocą wymiarów	211
6.1. Zdania przenoszące znaczenia deontyczne niebędące zdaniem głównymi.....	211
6.2. Wyrażenia deontyczne niebędące zdaniem	212
6.3. Zdania anaforyczne i odsyłające	214
6.4. Zdania o charakterze definicyjnym	216
6.5. Zdania niewyrażające czynności deontycznej	217
6.6. Zdania modalne o złożonej strukturze modalnościowej	223
7. Porównanie kodeksów na podstawie wymiarów	227
7.1. Porównanie polskich i hiszpańskich signifikatorów.....	230
7.1.1. Tabelaryczne zestawienie signifikatorów	233
7.1.1.1. Signifikatory obligatorywności	234
7.1.1.2. Signifikatory prohibitywności.....	238
7.1.1.3. Signifikatory permissywności	240
7.1.1.4. Signifikatory immunitarywności.....	243
7.1.2. Synonimia signifikatorów	245
7.1.3. Homonimia signifikatorów.....	249
7.1.4. Signifikatory modalności deontycznej w języku prawnym i w języku ogólnym.....	251
7.2. Kombinowalność cech.....	252
Zakończenie.....	255
Streszczenie.....	257
English summary	265
Bibliografia	269
Korpus badanych tekstów.....	279